

A gyerekeket elsősorban szeretni kell, segíteni és támogatni

Beszélgetés Póheimné Steininger Éva és Zagyi Péter középiskolai tanárokkal

Beszélgetőpartnereim, mint arról 2018. decemberi számunkban hírt adtunk, két másik társukkal együtt elnyerték a Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémiaoktatásért díját. Ebből az alkalomból beszélgettem két díjazott középiskolai tanárral.

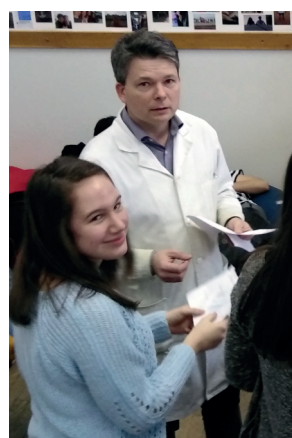
Milyen gondolatok fogalmazódnak meg Önökben azzal kapcsolatban, hogy a Richter, egy gyógyszergyár, egy ipari termelővállalat alapítványa díjazza közel két évtizede a kiemelkedő munkát végző kémia tanárokat. Nem inkább egy oktatási, művelődési intézménynek lenne ez a feladata?

Póheimné Steininger Éva: Egy tantárgy megszerettetése és az ebből adódó esetleges egyetemi továbbtanulási szakirány megal-

pozása, az általános iskolában, illetve a középiskolában kell, hogy megtörténjen. Ebben nagy szerepe van a hiteles, munkáját szerető tanári mintának. Hosszú távon az ipari termelővállalatok ebből csak profitálhatnak. A Richter ezt felismerte, és nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is támogatja a kiemelkedő munkát végző kémia tanárokat. Számomra megtiszteltetés díjazottnak lenni. Természetesen az is jó lenne, ha munkánkat az oktatás irányítói nemcsak alkalmanként, minőségi bérezéssel díjaznák. Jelenleg a többletmunka ilyen módon nincs elismerve. Aki felelősséget érez tanítványai iránt és a belső készítetés még hajtja, az készíti versenyre diákjait, foglalkozik velük a kötelező tanórákon túl.

pozása, az általános iskolában, illetve a középiskolában kell, hogy megtörténjen. Ebben nagy szerepe van a hiteles, munkáját szerető tanári mintának. Hosszú távon az ipari termelővállalatok ebből csak profitálhatnak. A Richter ezt felismerte, és nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is támogatja a kiemelkedő munkát végző kémia tanárokat. Számomra megtiszteltetés díjazottnak lenni. Természetesen az is jó lenne, ha munkánkat az oktatás irányítói nemcsak alkalmanként, minőségi bérezéssel díjaznák. Jelenleg a többletmunka ilyen módon nincs elismerve. Aki felelősséget érez tanítványai iránt és a belső készítetés még hajtja, az készíti versenyre diákjait, foglalkozik velük a kötelező tanórákon túl.

Zagyi Péter: Nagyra értékelem a Richter elkötelezettségét a kémia tanárok munkájának elismerése iránt. Azt hiszem, a tanárok többsége számára természetes, hogy mindent megtesz a tanítványai sikeressége érdekében, de az efféle megerősítések sok erőt adnak a munkához. Szerencsére, az oktatási kormányzat, amelytől valóban megalapozott elvárás lehet a kiemelkedő munkát végző tanárok díjazása, a „Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért” díj megalapításával a Richterhez hasonló

missziót teljesít. Fontosnak tartom viszont megjegyezni, hogy nagyon sok olyan tanár dolgozik ma Magyarországon, akinek munkája elképesztően sokat tesz hozzá a pártfogásában lévő gyerekek felnövekedéséhez, de mindez nem számokban vagy versenyeredményekben mutatkozik meg. Az ő munkájuk elismerése is fontos.

Bár a díjátadó ünnepségen elhangzott szakmai tevékenységük bemutatásának röviden olvasóinknak?

PSÉ: 1990-ben vettem át biológia-kémia szakos tanári diplomát az ELTE TTK-n. Huszonnyolc éves pályám alatt többféle intézményben tanítottam Győrben, így egészségügyi, vízügyi és környezetvédelmi középiskolában, az egyetemi diplomás ápolóképzésen, két tanítási nyelvű gimnáziumban. Mindegyik iskolában megtaláltak, vagy én kerestem, a feladatok. A természettudományi, osztályfőnöki munkaközösségeket irányítottam, biológia, kémia szakkeri foglalkozást vezettem, helyi tantervek, tanmenetek kidolgozásában vettem részt. Versenyeket szerveztem, melyek közül legjelentősebb a Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó országos Integrált Természettudományi Versenye volt. 2004-ben közoktatás-vezetői irányon pedagógus szakvizsgát tettem, a kétszintű vizsgarendszer bevezetése óta mindkét tárgyból rész veszek a vizsgáztatásban. Hat éve a győri Révai Miklós Gimnáziumban végzem oktatómunkámat. A kémia munkacsoport vezetőjeként az Öveges-programban, az Irinyi-verseny megyei fordulójának lebonyolításában tevékenykedem. Ebben az iskolában találtam olyan befogadó környezetet, ahol hasznosítani tudtam a közel három évtizednyi tanítás során felhalmozott tudást és tapasztalatot, ahol szakmailag igazán ki tudok teljesedni. Tehetséges diákjaim a Hevesy-, az Irinyi-verseny, valamint az OKTV országos döntőjében is sikeresen szerepelnek, nemzetközi versenyeken is megméretetik magukat.

ZP: Törökszentmiklóson, egy alföldi kisvárosban születtem, a szüleim tanárok voltak. 7-8 éves lehettem, amikor már elég biztos voltam benne, hogy én is tanítani szeretnék. 12 éves voltam, amikor egy ismeretterjesztő könyv színes periódusos rendszere hatására az is eldőlt, hogy mit. Az ELTE-n végeztem kémia-földrajz szakon, majd a budapesti Németh László Gimnáziumban, az első újonnan létrejött nyolcosztályos gimnáziumban kezdtem tanítani. Ennek lassan 17 éve, azóta sem váltottam munkahelyet. Időközben be-

kapcsolódtam az OKTV versenybizottságának munkájába, ma ennek ügyvezető elnöke vagyok. A KÖKÉL főszerkesztőjeként is a tehetséggondozás ügyét igyekszem szolgálni. Jelenleg ez a két legfontosabb „iskolán kívüli” munkám. Tizenöt éve házaspár vagyok, feleségem történelem-tanár, két gyermekünk kisiskolás.

Nagyon kedves színfoltja a díjátadó ünnepségnek, hogy minden díjazottat egy-egy tanítványa is köszönt. Ezekben a köszöntőkben a szakmai kiválóság mellett az emberi nagyság és a pedagógusi tevékenység mindig hangsúlyt kap. Mennyire érzik fontosnak egy tanár esetében a nevelést, a személyes példaamutatást?

PSÉ: A mi munkánkban csak az lehet eredményes, akit elfogadnak és tisztelnek a diákjai, másképpen nem megy. A tisztelet kivívása hosszú folyamat eredménye. Nem vagyunk egyformák, emberek vagyunk, a tanár is az, a diák is az, fenntartásokkal. A mai gyerekek nagyon kritikusak és ezt a tanároknak el kell fogadniuk. Tekintélyelv alapján már nem lehet tanítani. Csak akkor lehet önmagad elfogadtatni, ha hiteles vagy. Mit kell ez alatt érteni? A tanár szakmai igényességét, munkájának szeretetét – „élvezem, amivel foglalkozom” – a diáknak látnia kell, mert csak így várható el, hogy ő is teljesítse a magasabb követelményeket. A tanórákat az élményalapú oktatás, tanári és tanulói kísérletek, az oldott hangulat, a közvetlen légkör kell, hogy jellemezze. A diákokat partnernek kell tekinteni a tanulási folyamatban, fontos a differenciált képességfejlesztés, amit egyéni odafigyeléssel lehet megvalósítani. Én büszke vagyok rá és a bizalom jelének tekintem, ha diákjaim nemcsak szakmai téren fordulnak hozzám tanácsért. Mindig az önálló gondolkodásra, az önálló problémamegoldásra ösztönözöm őket.

ZP: Szinte közhely, hogy az „oktatás” mellett milyen fontos a „nevelés” is egy iskolában. Ez utóbbinak pedig valóban alapköve lehet a példamutatás. Én azonban nem mindig látom a két fogalom közt a határvonalat, és abban sem vagyok mindig biztos, hogy amit teszek, ahogy teszem, azt követendő példaként szeretném a diákok elé állítani. Minél több időt töltök a pályán, annál inkább úgy érzem, hogy a gyerekeket elsősorban szeretni kell, segíteni és támogatni.

Most készül az új Nemzeti Alaptanterv (NAT), folyik annak vitája. Mennyire ismerik, mennyire tudják elmondani azzal kapcsolatos véleményüket? Milyen legfontosabb gondolatokat szeretnének megosztani olvasóinkkal az új NAT elképzeléseivel kapcsolatban?

PSÉ: Elolvastam a NAT szaktárgyaimat érintő új elképzeléseit. Megértem azt a törekvést, hogy a gyerekek idő- és tananyagbeli terheltségét csökkenteni kell, de nem tudom elfogadni, hogy ezt a természettudományos ismeretek háttérbe szorításával kell megvalósítani. Nem látom a különböző iskolatípusoknak megfelelő differenciált oktatás lehetőségét. Ellentmondásnak tartom, miként irányítsuk a diákokat a természettudományos egyetemi képzések felé, ha elveszik a tanároktól az ezt lehetővé tevő eszközöket. A jelenlegi óraszámokkal is nehezen teljesíthető az emelt szintű vizsgára felkészítés, ami a mi iskolánk egyik profilja. A tartalmi részekkel sem tudok teljes mértékben azonosulni. A természeti jelenségek értelmezéséhez megfelelően strukturált biológiai, fizikai, földrajzi és matematikai ismeretekre is szükség lenne. Amit már most érzékelünk kollégáimmal, hogy az általános iskolából hozzánk kerülő gyerekek évről évre kevesebb természettudományos ismerettel rendelkeznek. A hiányok pótlása mellett a tárgy elfogadtatása, sőt megszerettetése, a versenyre készítés egyre nehezebb feladat. Az új NAT tervezetében nem találok a választ problémáink feloldására. De lehetséges, hogy az új tantervek és érettségi követelmények eloszlatják aggályaimat.

ZP: Az új alaptanterv tervezetét természetesen áttanulmányoztam, bár feltehetően feleslegesen, hiszen már megjelenése napján megtudhattuk, hogy a természettudományokra vonatkozó rész (is) jelentős átalakításra szorul. Ha ettől a nem könnyen megemészthető tényről eltekintek, és az alaptantervet egyetlen szóval kellene jellemeznem, elsőként azt mondanám: irreális. Irreális elképzelés ugyanis az, hogy a benne foglalt ismeretanyag a rendelkezésre szánt időkeretben megtanítható. A megtanítás alatt nem azt értem, hogy a gyerekektől megköveteljük, tudjanak helyes választ adni a dolgozatokban feltett kérdésekre. Ez talán – nem kevés kényszerítő eszköz felhasználásával – még menne is. Viszont olyan koherens tudás kialakítása, amely nemcsak egy iskolai számonkérésben, hanem sok más, főleg valóságos, hétköznapi helyzetben is előlívható, alkalmazható, sőt továbbfejleszhető, véleményem szerint lehetetlen. Ha egy-egy témát ilyen szellemben szeretnénk feldolgozni, kísérletekkel, felfedeztetéssel, kutatásalapú tanulással, problémafelvetésekkel és azok megvitatásával, hamar rá kell jönnünk, hogy az alaptól a DNS-molekuláig eljutni – nos, ez nem teljesíthető feladat. Másfelől viszont feloldhatatlan ellentmondás, hogy az alapelvet szintjén pontosan arról beszél a tanterv, amit az imént tanításnak neveztem.

Másodszorra az „átgondolatlan” kifejezés jut eszembe. E tekintetben például érdemes vetni egy pillantást a tervezet digitális eszközhasználatra vonatkozó részére, majd a tervezett órakeretre. Vagy elgondolkodni a következő ún. eredménycélokra: *kritikusan kezeli az E-számok körül kialakult túlzó véleményeket; kémiai érveket sorakoztat fel a változatos étkezés mellett; ismeri a szintetikus gyógyszerek használatának előnyeit és kockázatait; tisztában van ez E-számmal jelzett adalékanyagok szerepével és esetleges kockázataival; tisztában van a mesterséges édesítőszer használatának előnyeivel és kockázataival.*

Aki kémiát tanít, tudja, miről beszélek. Viszont azt is meg kell valljam, a jelenlegi alaptantervet éppúgy irreálisnak látom, mint ezt a tervezetet.

Felidéznék pályájuk egy kellemes (esetleg kevésbé kellemes) epizódját?

PSÉ: Azon szerencsés emberek közé tartozom, akinek pályáját eddig több siker kísérte, mint amennyi csalódás. Valószínűleg azért, mert a hibáimból és tévedéseimből mindig okultam és mertem új dolgokat kipróbálni. Így ugyanolyan meglepedettséget érzek, mikor tanítványaim neves versenyeken érnek el eredményt, mikor felveszik őket az általuk választott egyetemre, mikor egy tanítási óra jól sikerül. Öröm, mikor néhai diákjaim meglátogatnak és megköszönik, hogy olyan ismereteket kaptak tőlem, amelyek nemcsak tanulmányaikban, hanem az élet más területein is segítik őket. A legerősebb motiváló erő a pályán maradáshoz az, amikor egy tanítvány azért választja ezt a hivatást, mert olyan tanár szeretne lenni, mint a nevelője. Nekem ebben is volt részem.

ZP: Apró örömeimből és élményekből építkezünk. Amikor a tremor kifelé menet a gyerekek arról beszélgetnek, amiről az órán szó volt, akkor úgy érzem, volt értelme annak, amit csináltunk. Nemrég egy tanítványom egy regénnyel jött órára. Eleinte azt olvasta, később egyre többször pillantott fel belőle, majd becsukta a könyvet, és bekapcsolódott a munkába.

Az osztályommal töltött idő pedig mindig kellemes epizódja a munkámnak, hálás is vagyok nekik ezért.

Gratulálunk sikerükhöz, és kívánunk további sikereket pályájukhoz. Tekintsék hivatásuknak választott pályájukat, és sok olyan diákot kívánunk, akiben felcsillanni látják a kémia iránti érdeklődés szikráját.

Kiss Tamás